

мв

3525-10

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

імені М.П. Драгоманова

ЖЕРНОКЛЄВ Ігор Васильович

УДК 378.091.12-051:33] (4-17)

**СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
У КРАЇНАХ ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ**

13.00.02 – теорія і методика навчання технологій

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

доктора педагогічних наук

Київ – 2012

8763

НБ НПУ ім. М.П. Драгоманова

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, м. Київ

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України
Сидоренко Віктор Костянтинович,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
директор навчально-наукового центру підготовки та атестації наукових та науково - педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
Слюсаренко Ніна Віталіївна,
Херсонський державний університет,
професор кафедри педагогіки та психології

доктор педагогічних наук, професор,
Романовський Олександр Олексійович,
Українсько-американський гуманітарний інститут "Вісконсінський Міжнародний Університет (США) в Україні", ректор

доктор педагогічних наук, професор
Ковчина Ірина Михайлівна,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
завідувач кафедри соціально-правового захисту населення

Захист відбудеться 11 грудня 2012р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 09 листопада 2012 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

М.П. Малезник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлено посиленням на початку XXI ст. ролі технологічної освіти в Україні, як державі європейського регіону, де під впливом світових глобалізаційних процесів та внаслідок політичних, економічних і соціальних змін значно підвищується інтенсивність інтеграційних взаємопливів, що визначає рівень розвитку освітніх систем кожної країни Європи.

Система освіти в Україні знаходиться у ситуації, коли лише збагачена найкращими педагогічними здобутками світового досвіду та, спираючись на вітчизняні багатовікові традиції, має перспективу відповідати вимогам часу і чинним освітнім стандартам. Такі стандарти у більшості цивілізованих країн, насамперед, визначають, що теорія і методика навчання технологій має слугувати розвитку у студентської молоді почуття відповідальності за власне професійне майбутнє, любові до своєї країни, поваги до її культурної спадщини і водночас бути носієм загальноцивілізаційних, національних та європейських норм і цінностей.

Все це вимагає ґрунтовних наукових досліджень системи підготовки майбутніх учителів технологій в Україні з урахуванням вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду.

Методологічною та теоретичною основою дослідження є вихідні філософські концепції освіти (В.Андрущенко, В.Давидов, Г.Костюк, В.Кремінь, О. Леонтєв та інші); теорія педагогічних систем і уявлення про цілісність і системність загальнотехнічного навчання (А.Алексюк, І.Бех, В.Беспалько, С.Гончаренко, Н. Кузьміна, І.Якиманська); концепція відповідності загальнотехнічної підготовки молоді сучасному інформаційно-технологічному насиченому середовищу (А. Вихрущ, В.Мадзігон, В.Сидоренко, Б.Ступарик, Д.Тхоржевський); теорія організації навчально-виховного процесу, гуманізації освіти та педагогічної взаємодії (Ю.Бабанський, Н.Ничкало, В.Сагарда, О.Сухомлинська); психолого-педагогічні розробки проблем засвоєння технічних знань (Б.Ананьєв, Л.Занков, В.Зінченко, Т.Кудрявцев, О.Леонтєв, Б.Ломов, С.Рубінштейн); дослідження в галузі проектування змісту навчальних предметів (В.Красівський, І.Лернер, Н.Талізін).

Системи підготовки майбутніх учителів-предметників висвітлювали у своїх працях А.Вихрущ, О.Коберник, В.Сидоренко, В.Стешенко, О.Падалка, А. Кивирялг, М. Корець, М. Солдатенко, М. Піддячий, Г. Терещук, Д.Тхоржевський тощо.

Значний інтерес у цьому сенсі становлять праці зарубіжних та українських науковців з проблем вивчення системи вищої педагогічної освіти. Вітчизняними науковцями досить ґрунтовно досліджено систему освіти найбільш розвинених країн, як: Сполучених Штатів Америки, Німеччини, Великої Британії, Канади, Франції, Скандинавських та інших країн (Н.Абашкіна, Л.Зязюн, О.Локшина, М.Лещенко, В.Луговий, О. Огієнко, Л.Пухова, А.Парінов, О.Романовський, А.Сбрусва, Н.Слюсаренко, О.Сухомлинська, І.Тараненко та ін.), а також найближчих сусідів України – Польщі, Болгарії, Чехії і Словаччини (А.Василюк, І.Зязюн, В.Кремень, А.Каплун, І.Ковчина, Б.Мельниченко, М.Кошманова, Н.Ничкало, І.П.Підласий та інші).

За всіма відомими ознаками ще й як переможців міжнародних програм з перевірки якісних показників в освіті, для наукового дослідження нами було обрано систему підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи (Королівство Данія, Республіка Ісландія, Королівство Норвегія, Фінляндська Республіка і Королівство Швеція). Визнані всією світовою спільнотою досягнення цього регіону Європи базуються на системних засадах побудови суспільства знань. Практикоорієнтовані підходи до підготовки майбутніх учителів технологій сьогодні успішно демонструє освіта країн Північної Європи.

Передумовами теоретичного обґрунтування проблеми системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи є роботи класиків зарубіжної педагогічної думки. Про сучасний стан проблем технологічної освіти і підготовки педагога у країнах Західної Європи таких учених як – Ф. Бачбергер, П. Бродфуд, Ф. Ваніскотт, М. де Вріз, А. Комбе, Д. Лістон, Ю. Хотунцев, Й. Расмуссен, П.Х. Херст; науковий доробок їхніх колег з теорії і практики підготовки учителів технологій у країнах Північної Європи – А. Аламакі, О. Аото, К. Борґ, Т. Кананной, Ю. Кантола, П. Канкаре, М. Йохансон, Ю. Левонен, М. Лехтонен, М. Лінд, М. Ліндфорс, Л. Ліндстрем, Ю. Масуда, А. Міккельсен, Л. Морено, Ю. Пелтонен, О. Саломон, У. Сигнеус, А. Разінен, Г. Торнстейсон та багато інших. Свідчать також документи ЮНЕСКО, Ради Європи, Ради Міністрів країн Північної Європи, Організації Розвитку і Економічного Співробітництва та інші міжнародні організації про існуючі досягнення і проблеми у національних системах підготовки вчителів технологій. Внутрішня складність національних освітніх систем настільки значна, що навряд чи можливо за допомогою якої-небудь таксономії, якою би гнучкої вона не була, провести чітке розмежування між різними навчальними закладами і програмами підготовки майбутніх учителів технологій.

Через надзвичайну різноманітність систем та моделей підготовки майбутніх учителів у країнах Європи, наукові дослідження у цій сфері вирізняються багатьма підходами. Це – аналіз релевантності і обґрунтованості автентичної джерельної бази, співвідношення понятійно-категоріального апарату, визначення критеріїв в узагальненні та вирізненні особливостей (бажаний рівень навчання та підготовки). Для вітчизняних дослідників такі підходи є досить проблематичними. Вони ускладнюються тим, що Україна досі не має повного доступу до документальних джерел та фундаментальних досліджень з теорії і методики навчання технологій північноєвропейських центрів та систем інформації з напрямку підготовки майбутніх учителів цієї освітньої галузі.

Як показало вивчення наукових джерел, в Україні ще не здійснено комплексного аналізу північноєвропейського досвіду функціонування системи підготовки майбутніх учителів технологій. Тому теоретичне опрацювання і практичні рекомендації щодо його творчого впровадження з урахуванням наявного у країнах Північної Європи досвіду, стало невідкладним питанням сьогодення і найближчої перспективи.

Таким чином, вивчення й аналіз стану проблеми показав, що її актуальність обумовлена суперечностями між:

- соціальним замовленням на входження національної педагогічної школи України у загальноєвропейський освітній простір і невідповідністю для цього структурно-змістового забезпечення вітчизняної системи підготовки майбутніх учителів технологій;

- недостатністю автентичної інформації про національні системи підготовки майбутніх учителів технологій країн Північної Європи і викликає труднощі вивчення унікального північноєвропейського досвіду у галузі теорії і методики навчання;

- вивчення національних особливостей систем підготовки учителів технологій, навіть в одному окремо взятому північноєвропейському регіоні і необхідністю виявлення умов, що сприяють оптимізації функціонування таких систем у загальноєвропейському освітньому просторі на основі їх відповідності модернізації вищої педагогічної школи України;

- присутністю в європейському регіоні значної диференційованості систем підготовки майбутніх учителів технологій, яке є відображенням його культурного, соціального, політичного, філософського, релігійного та економічного різноманіття, що знаходиться у фокусі всесвітньої наукової думки і суспільною потребою в оновленні теорії і методики навчання технологій майбутніх учителів України.

Для подолання суперечностей, що виникли між існуючою системою освіти в Україні і такою, яка б відповідала європейським стандартам, став процес модернізації та вдосконалення вітчизняної системи вищої освіти, що наблизило її до більшості країн світу. Тому важливим завданням наукових досліджень, зазначеним в національній освітній Доктрині, є вивчення та використання в Україні практичного досвіду країн Північної Європи.

Проблема дослідження складається таким чином, що виявлення компонентів, механізмів функціонування і розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи повинні надавати конкретні можливості реалізації своєї інтеграційних перспектив у контексті реформування вищої освіти в Україні та її входження у єдиний європейський освітній простір. Актуальність проблеми, її соціальна значущість, високий інтерес дослідників до підготовки майбутніх учителів технологій в Україні. Системне вирішення цієї проблеми, цілісне обґрунтування теорії та практики підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи обумовили та спонукали до вибору теми дисертаційного дослідження: *«Система підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до напрямку № 31 «Вища педагогічна освіта. Теоретичні та методичні засади фахової підготовки майбутніх педагогів для загальноосвітньої, професійної та вищої школи», і є складовою тематичного плану науково-дослідних робіт НПУ імені М.П. Драгоманова з наукового напрямку «Проктна методика як основа реалізації особистісно - орієнтованого підходу в трудовому навчанні учнів загальноосвітніх шкіл 2005-2007 рр.», номер державної реєстрації – 0105U000451. Тему затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 3 від 28.10.2010 р.)

та узгоджено в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1321 від 29.11.2011 р.).

Мета і задачі дослідження. *Мета дослідження* полягає у виявленні генези, сутності, інтеграційних складових і чинників розвитку системи підготовки майбутніх вчителів технологій у країнах Північної Європи.

Відповідно до мети було поставлено такі *задачі дослідження*:

1. Виявити генезу та історико-методологічні засади проблеми підготовки учителів технологій в освітніх системах країн Північної Європи.

2. Провести теоретичний аналіз стану системи підготовки майбутніх учителів технологій північноєвропейських країн.

3. Проаналізувати інтеграційні основи системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи.

4. Визначити і обґрунтувати чинники розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій північноєвропейських країн.

5. Охарактеризувати міжнародну практику використання північноєвропейського досвіду підготовки вчителів технологій у національних системах освіти.

6. Визначити можливості творчого впровадження північноєвропейського досвіду системи підготовки майбутніх учителів технологій в освітню практику вищої педагогічної школи України.

Об'єкт дослідження: - теорія і методика підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи.

Предмет дослідження: - система підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи.

Загальна концепція дослідження. Провідна ідея дослідження полягає в осмисленні теорії і практики технологічної освіти у країнах Північної Європи, де створено ефективне структурно-змістове забезпечення системи підготовки майбутніх учителів технологій. Це визначило розгляд вищезазначеної системи з огляду на традиційний для північноєвропейського суспільства феномен «слойд» (шкільний предмет технології), який є прикладом динамічного, самобутнього та унікального освітнього явища в умовах складного, багатофункціонального, відкритого процесу модернізації вищої освіти у загальноєвропейському освітньому просторі. Разом з тим, сама система підготовки майбутніх учителів країн Північної Європи останнім часом розглядається багатьма дослідниками освіти як багатовимірний історико-культурний феномен, який має різноманітні прояви у всіх сферах життєдіяльності сучасного суспільства, що розвивається і має всі підстави на предмет активного впровадження на світовому рівні у практику вищої педагогічної школи у XXI ст. та національних освітніх систем різних країн.

Враховуючи те, що дослідження присвячено науковому аналізу системи підготовки майбутніх учителів технологій у практиці північноєвропейської вищої школи, його особливою обставиною стала ідея, що історичний процес становлення і розвитку такої системи може бути осмислений за допомогою реалізації країнознавчо-культурологічного (співвіднесення світових освітньо-культурних процесів з особливостями північноєвропейського історико-педагогічного процесу,

що зробили вплив на формування педагогічних ідей та світоглядних позицій мануалізму і слойду) та цивілізаційного (розгляд світового історико-педагогічного процесу з урахуванням сучасних освітніх досягнень країн Північної Європи в умовах їх соціальних і культурних традицій) підходів, що дало можливість розглядати систему підготовки північноєвропейських учителів технологій як історико-культурне і освітнє явище.

У зв'язку з цим ми розглядаємо теорію і методику навчання технологій з підготовки майбутніх учителів як об'єктивну історичну та культурну складову базисної гуманістичної традиції зарубіжної освіти з одного боку, а з іншого - як суб'єктивний компонент змістовного наповнення цієї традиції у взаємозв'язку з переходом від постіндустріального до інформаційного суспільства, суспільства знань. Ми вважаємо, що систему підготовки майбутніх вчителів технологій у країнах Північної Європи у XXI ст. можна вивчати тільки в органічному зв'язку з розвитком загальноєвропейського освітнього простору з урахуванням динаміки всіх основних сфер Західної та Східної цивілізацій за умови перенесення кращих здобутків на український ґрунт.

Таке спрямування дослідження дозволило виявити у зазначеній системі компоненти, творче впровадження яких надасть можливість для системи підготовки майбутніх учителів технологій в Україні успішно інтегруватися у загальноєвропейський і світовий освітній простір та позитивно впливати на реформування освітньої системи в Україні.

Тому удосконалення підготовки майбутніх учителів технологій в Україні необхідно будувати на нових, науково вивірених європейських підходах, які базуються на концепціях науково обґрунтованого і практико-орієнтованого навчання та проектно-технологічної діяльності. Реалізація таких підходів буде передбачувано успішною, якщо освітній процес у відповідних вищих навчальних закладах здійснюватиметься на основі активного використання віднайдених у сучасній системі підготовки майбутніх учителів технологій країн Північної Європи чинників передового педагогічного досвіду.

База дослідження. Джерелознавчу базу дослідження складала наукова зарубіжна та вітчизняна література з теми дослідження: монографії, дисертації, автореферати дисертацій та наукові статті.

У процесі дослідження вивчалися навчальні плани та програми провідних університетів країн Північної Європи: Університети м. Копенгагена та м. Орхус, Університетські коледжі м. Копенгаген Блаагаард Семінаріум, імені Натаале Заале (Королівство Данія); Університет м. Рейк'явік (Республіка Ісландія); Університет Телемарк, Університетські коледжі м. Осло, Телемарк м. Нотодден (Королівство Норвегія); Університети м.Гельсінки, м. Турку, м. Ювяскюля, м. Оулу, Обо Академія м. Вааса (Фінляндська республіка); Університети м. Гетеборг, м. Лінчопінг, м. Умео, м. Упсала (Королівство Швеція).

Для розв'язання поставлених задач використано комплекс **методів дослідження**, визначення яких зумовлено специфікою досліджуваної проблеми та окресленими завданнями:

- загальнонаукові – аналіз, синтез, порівняння та узагальнення, що потребувало необхідність вивчення праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, нормативно-законодавчої бази;

- теоретичні – порівняльно-історичний та логічний аналіз теоретичних підходів до окресленої проблеми, структурний аналіз навчально-нормативної документації і психолого-педагогічної та методичної літератури, педагогічних програмних засобів, практичних робіт науковців країн Північної Європи;

- емпіричні – педагогічне спостереження, анкетування й інтерв'ювання, бесіди, діалоги, дискусії, спостереження, обґрунтування дослідницьких проблем під час відряджень у вищі навчальні заклади країн Північної Європи, де здійснюється підготовка майбутніх вчителів технологій, а також під час наукових дискурсів з впровадження в Україні північноєвропейського досвіду колегами-дослідниками.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що

вперше:

- здійснено комплексний теоретичний аналіз історії і теорії сучасного розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи;

- розкрито феномен «слайду» в навчанні північноєвропейських народів та його термінологічні ознаки, що відрізняють його від інших навчальних предметів у загальноосвітніх школах;

- обґрунтовано використання поняття система у галузі підготовки вчителів технологій у північноєвропейських країнах;

- здійснено науковий аналіз структури і змісту та порівняльно-педагогічний аналіз якісних характеристик складових системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи;

- проаналізовано і розкрито особливості найкращих світових освітніх систем та методологію формування інноваційних підходів до розвитку технологічної освіти у країнах Північної Європи;

- виявлено і науково обґрунтовано інтеграційні складові системи підготовки майбутніх учителів технологій і запропоновано її структуру на основі виявлених компонентів країн Північної Європи, можливу для використання в Україні;

- розкрито соціально-орієнтовану сутність північноєвропейської педагогічної освіти («третя роль» університетів) як складової соціального потенціалу суспільства;

- виявлено і цілісно узагальнено науково-теоретичні основи формування та розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи та впровадження її в освітню практику вищої педагогічної школи України;

удосконалено:

- наукові знання про зарубіжні системи підготовки майбутніх учителів технологій, які визнано найбільш досконалими у сучасній світовій практиці, що надасть можливості зробити відповідні уточнення до концепції вітчизняної теорії і методики навчання технологій;

- методологію пошуку, виявлення та вивчення зарубіжного передового педагогічного досвіду у частині систем підготовки майбутніх учителів технологій;

- методику підготовки вчителів технологій до проведення уроків технологій, яка передбачає практико-орієнтовані підходи та майстер-класи з вивчення навчального матеріалу, а також проведення під час педагогічної практики відкритих занять з урахуванням передового педагогічного досвіду північноєвропейських колег з організації навчальної роботи і виконання трудових завдань на заняттях; формування професійної самоорганізації, ключових компетенцій і педагогічної творчості;

- теорію та практику підготовки майбутніх учителів технологій до фахової діяльності в Україні на основі північноєвропейських підходів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому що:

- автором розроблено і впроваджено дисципліни, затверджені Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України: «Загальні питання методики», «Методика навчання «Технічні види праці» (2011), що викладаються у вищому навчальному закладі; розроблено і впроваджено навчально-методичний комплекс, що складається із навчально-методичного посібника з підготовки майбутніх вчителів технологій «Загальні питання методики навчання технологій»; методичних рекомендацій з підготовки майбутніх вчителів технологій (для студентів і викладачів вищих навчальних закладів); навчально-методичний посібник з теорії та методики викладання «Технологій» (2011); Програми для вищих педагогічних навчальних закладів «Державна атестація» (2007); системи творчих, контрольних і тестових завдань для студентів – майбутніх фахівців. Матеріали дослідження покладено в основу науково-методичного забезпечення процесу підготовки вчителів технологій до роботи у загальноосвітніх навчальних закладах. Окремі результати дослідження можуть знайти застосування в розробці інших освітніх програм, що стосуються змісту та вдосконалення підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів до майбутньої діяльності;

- результати дослідження можуть бути використані у процесі модернізації та вдосконалення української теорії і методики навчання технологій, визначення напрямів подальшого розвитку вищої педагогічної освіти. Виявлені напрями й тенденції розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи у межах формування єдиного освітнього простору, такі, як ідея полікультурної освіти, гуманізація, ідеї інтеграції, уніфікації, професіоналізму, безперервної педагогічної освіти, можуть бути враховані у реалізації концепції модернізації української вищої педагогічної освіти у питаннях формування сучасного мислення молодого покоління в умовах ринкової економіки; у забезпеченні потреби підвищення професійної кваліфікації; забезпечення варіативності, гнучкості освітніх програм, у розробці освітніх стандартів тощо;

- отримані в ході дослідження дані можуть бути використані для розробки складових галузевого стандарту технологічної освіти (освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм) й подальшого вдосконалення вітчизняної системи підготовки майбутніх учителів технологій. Теоретичні положення та апробовані технології можуть бути використані під час модернізації всіх рівнів технологічної освіти в Україні;

- підготовлено методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів України щодо застосування північноєвропейського освітнього досвіду у процесі підготовки вітчизняних учителів технологій;

- розроблено навчально-методичні матеріали для поточного і підсумкового контролю сформованості рівня готовності бакалаврів та магістрів технологічної освіти до профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів в єдності трьох структурних компонентів (мотиваційному, діяльнісно-орієнтаційному, рефлексивному);

- дослідження розширює проблематику вивчення зарубіжного передового педагогічного досвіду в галузі функціонування освітніх систем вищої школи, що сприяє широкому науковому аналізу, більш глибокому осмисленню і визначенню шляхів його творчого впровадження у практику вітчизняної педагогічної системи у частині підготовки майбутніх учителів технологій;

- отримані результати можуть слугувати теоретичною базою для розробки концептуальних основ проектування та впровадження навчальних планів і програм вітчизняних педагогічних вищих закладів освіти, де здійснюється підготовка майбутніх учителів технологій і побудова навчального процесу з урахуванням представленого досвіду системи освіти країн Північної Європи.

- можливості використання матеріалів дисертаційного дослідження під час розробки лекцій із загальної педагогіки, порівняльної педагогіки та педагогіки вищої школи, педагогіки зарубіжних країн в науково-дослідній роботі аспірантів, магістрантів, студентів, у системі перепідготовки та підвищення кваліфікації вчителів технологій.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 07 – 10/2652 від 24.10.2012); ДВНЗ «Переяслав - Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (довідка № 1051 від 02.11.2012); Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (довідка № 258/01 від 09.10.2012 р.); Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (довідка № 952 від 12.09 2012); КВНЗ Херсонська академія неперервної освіти (довідка № 01 – 07/859 від 08.11.2012); Ліцей № 144 імені Григорія Ващенка м. Київ (довідка № 360/12 від 03.09 2012); загальноосвітній навчальний заклад Скандинавська гімназія (довідка № 193 від 09.09.2012); спеціалізована школа № 43 (довідка № 167 від 03.09.2012).

Особистий внесок здобувача. У спільних публікаціях автором: [11] – узагальнено інтеграційні можливості шведської моделі підготовки вчителів для професійно-технічної освіти порівнянно з діючою у зазначеному освітньому сегменті в Україні; [18] – розкрито структуру, зміст і функціонування Науково-методичного центру підготовки вчителів технологій і професійного навчання; [23] – обґрунтовано зміст підготовки майбутніх учителів технологій в Україні до забезпечення професійного самовизначення школярів в умовах розвитку загальноєвропейського освітнього простору; [24] – узагальнено можливості технологічної освіти в Україні у контексті зміни освітньої парадигми і переходу до інформаційного суспільства. У порівняльному аспекті розглянуто основні

компоненти парадигм підготовки вчителів технологій в індустріальному та постіндустріальному суспільстві; [25] – узагальнено методичні умови застосування комп'ютерно-орієнтованих методів навчання на заняттях з дисциплін методичного циклу; [28] – на основі автентичних наукових і літературних джерел проаналізовано складові системи освіти Фінляндії; [31] – проведено теоретичний аналіз перспектив розвитку в Україні технологічної освіти і відповідність її європейському рівню; [32] – обґрунтовано зміст, концепцію, а також основні напрями розвитку освітньої галузі «Технологія в Україні»; [33] – розглянуто філософський аспект освітньої галузі «Технологія» та його імплементацію в українську освітню практику.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертаційної роботи представлено у доповідях конференцій, а саме:

міжнародних: - «Теоретичні і практичні проблеми технологічної і інформаційної освіти», (Івоніч Здруй, Польща, 2003); «Перші міжнародні Драгомановські читання», (Київ, 2003); «Сучасний стан та перспективи розвитку трудового навчання в Європейському освітньому просторі», (Київ, 2003); «Food quality and safety in Ukraine – the case of meat and milk: the contribution of education, training, business and policy», (Bila Tserkva, 2003); «Теоретичні і практичні проблеми технологічної і інформаційної освіти», (Івоніч Здруй, Польща, 2004); «Педагогіка духовності: поступ у третє тисячоліття», (Київ, 2005); «Теоретичні і практичні проблеми технологічної і інформаційної освіти», (Івоніч Здруй, Польща, 2005); «Фінляндія у міжнародній програмі оцінювання учнів – підтримка навчальної і позашкільної діяльності у межах основної освіти», (Фінляндія, Хельсінкі, 2005); «Система освіти у Фінляндії в контексті євроінтеграційних процесів в Україні», (Київ, 2006); «A project within the Teacher Education in Russia, Ukraine, Denmark and Sweden», (St. Petersburg, 2006); «Теоретичні і практичні проблеми технологічної і інформаційної освіти», (Івоніч Здруй, Польща, 2006); «Другі міжнародні Драгомановські читання», (Київ, 2006); «Цінності, демократія, освіта», (Україна, Полтава, 2006); «Зміст громадянської освіти і виховання : історія, реалії і перспективи», (Україна, Херсон, 2006); «Підготовка вчителів трудового та професійного навчання у XXI сторіччі», (Київ, 2008); «Цінності гуманістичної освіти. Виклики для завтрашнього дня суспільства?», (Львів, 2008); «Пріоритетні напрями підготовки вчителя іноземної мови у контексті вимог Болонського процесу», (Ніжин, 2009); «Предмети дизайн та технологія у системі шкільної освіти – підґрунтя для життєвих навичок. Актуальні проблеми і їх вирішення», (Вільнюс Литва, 2009); «Науково-методичні засади управління якістю освіти в університетах», (Київ, 2010); «Підготовка майбутніх учителів технологій у системах освіти скандинавських країн», (Київ, 2011); «Основні напрями реформування технологічної і професійно-технічної освіти», (Київ, 2011); «Європейський простір вищої освіти як основа розвитку суспільства», (Рівне, 2011);

всукраїнських: - «Культурологічні та філологічні аспекти формування особистості XXI століття», (Херсон, 2007); «Формування професійної компетенції майбутніх вчителів початкових класів», (Херсон, 2007); «Профдаптація: історія, реалії, перспективи», (Херсон, 2007); «Актуальні проблеми педагогіки та психології вищої технічної освіти», (Херсон, 2008); «Сучасні пріоритети розвитку та виховання

особистості», (Херсон, 2008); «Безпека 2008. Актуальні проблеми теорії, методики та практики викладання безпеки життєдіяльності в закладах освіти», (Херсон, 2008); «Проблеми фахової підготовки спеціалістів з напрямку «Професійна освіта», (Херсон, 2008); «Актуальні проблеми вітчизняної порівняльної педагогіки за умов євроінтеграційних процесів», (Ніжин, 2010); «Освітня галузь «Технологія»: реалії та перспективи», (Київ, 2010); «Компаративістські підходи підтримки та розвитку обдарованості», (Київ, 2011); «Вірний науковій істині (до 115 річчя з дня народження Л.С. Виготського)», (Херсон, 2011); «Сучасні проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів трудового навчання», (Умань, 2011); «Освітня галузь «Технологія»: реалії та перспективи», (Київ, 2012); «Ян Амос Коменський – великий педагог минулого (до 420-річчя від дня народження)», (Херсон, 2012); «Проектна технологія: теорія, історія, практика», (Умань 2012);

Основні результати дисертаційного дослідження доповідалися на щорічних звітно-наукових конференціях в НПУ імені М.П. Драгоманова, зокрема на кафедрах теорії і методики технологічної освіти, комп'ютерної графіки і креслення Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова та на кафедрі творчих студій Університету Умео (Швеція) (2005-2012). Їхня апробація відбувалася під час читання лекцій, проведення практичних занять, курсового і дипломного проектування, самопідготовки студентів технічних спеціальностей.

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дослідження відображено у 41 науковій праці (з них 32 – одноосібні і 9 у співтоваристві; одна монографія, один навчальний посібник, 3 статті у фахових інших виданнях з педагогіки).

Кандидатська дисертація «Педагогічні умови забезпечення професійного самовизначення школярів на уроках трудового навчання в основній школі» з спеціальності 13.00.02 була захищена в 2002 році. Її матеріали у тексті докторської дисертації не використовувалися.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до кожного розділу, висновків, списку використаних джерел (606 позицій із них 404 іноземною мовою) та 18 додатків; міститься 18 таблиць і 6 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 495 сторінок, з них 430 основного тексту. В основному змісті дисертації

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, проаналізовано загальний стан розробки теорії та методики навчання технологіям країн Північної Європи, визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет дослідження, викладено вихідні концептуальні підходи, охарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У **першому розділі** «*Історико-методологічні засади дослідження системи підготовки вчителів технологій у країнах Північної Європи*» проаналізовано історію становлення і розвитку педагогічної освіти, регіональні особливості організації сучасної підготовки учителів технологій, виявлено концептуальні засади соціально-

педагогічної системи та охарактеризовано методологічний інструментарій дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи.

Ретроспективний аналіз розвитку і особливостей системи підготовки майбутніх учителів технологій дозволив з'ясувати, що становлення і розвиток підготовки майбутніх учителів технологій у системах освіти Скандинавських країн і Фінляндії припадають на другу половину XIX початок XX століть. На основі вивчення автентичних зарубіжних історико-педагогічних матеріалів, публікацій та досліджень з питань технологічної освіти у країнах Північної Європи розроблено авторську періодизацію генезису системи підготовки майбутніх учителів технологій. Основними критеріями розробленої періодизації стали: соціально-економічні, суспільно-політичні, соціокультурні, соціально-історичні передумови розвитку країн Північної Європи та їх системи підготовки майбутніх учителів технологій, суспільний характер технологічної освіти, її популярність, поява та динаміка нових інституційних та позаінституційних форм та змісту освіти педагогів.

Встановлено, що відмінною рисою сучасного (структурного) етапу є виникнення та поширення попиту на технологічну освіту в усіх північноєвропейських країнах, безпосередньо пов'язаного як зі стрімким прогресом та інтенсивним розвитком продуктивних сил північноєвропейського суспільства, так і з розбудовою скандинавської моделі благоденства. Основним принципом соціального забезпечення є надання однакового доступу всім громадянам до соціальних благ (освіти, медицини тощо), незалежно від їх сімейного, фінансового та соціального стану, це і зумовило активне реформування технологічної освіти одразу після другої світової війни.

Важливе місце займають науково-педагогічні дослідження, які проводилися в країнах Північної Європи (найбільш широко у Фінляндії та Швеції) з метою підвищення ефективності підготовки майбутнього вчителя технологій, що орієнтувалися на якісні зміни у його професійній компетентності і базувалися на двох головних методологічних положеннях. У першому випадку - на розумінні якості професійної діяльності вчителя як закономірного результату діяльності по формуванню галузі знань, умінь, навичок, які засвоюються студентами – майбутніми вчителями. Результатом такого підходу є екстенсивний розвиток (збільшення кількості годин), спрямований на засвоєння навчальних програм і в цілому, на тривалість підготовки вчителя. В іншому випадку, методологічною основою наукових досліджень ефективності підготовки майбутніх учителів технологій є досягнення якості формування професійних якостей особистості педагога. У зв'язку із цим увага дослідників концентрується на вирішенні подвійного завдання: а) виявлення необхідного набору відповідних характеристик і розробка способів їхньої діагностики; б) створення таких організаційних форм і методів підготовки вчителів, які спрямовані на забезпечення розвитку та формування значимих і важливих для педагогічної діяльності (Ю.Пелтонен, Ю. Кантола, О.Огієнко).

Як показало дослідження, цілеспрямоване формування у підростаючого покоління практичних знань, умінь і навичок у країнах Північної Європи традиційно

було вимогою суспільства і відповідних державних освітніх інститутів, батьків, соціальних установ. Предмет вважається унікальним, оскільки розвиває одночасно розумові і моторні функції у дитини, в той час, як інші предмети можуть розвивати лише інтелектуальні можливості. Предмет технології було введено у шкільну програму, оскільки існувала визначена потреба компенсувати важкий обсяг «теоретичних предметів» «практичними» елементами (К. Борг, Л. Ліндстрем, У. Сигнеус). Слайд (технології) ніколи не викладався лише з метою отримання технічних навичок. Його метою був загальний розвиток дитини, її здатності інтегруватись у суспільство та цінувати ручну роботу.

Системи освіти країн Північної Європи будуються приблизно за однією моделлю і мають загальні особливості. Щодо вищих навчальних закладів, то переважна їх частина у цих країнах – державні, більше того, нечисленні приватні вищі навчальні заклади, які присутні на освітньому ринку, отримують від держави відповідне фінансове забезпечення.

В узагальненій структурі підготовки майбутніх вчителів технологій у країнах Північної Європи (рис. 1), яка розроблена як засіб унаочнення, узагальнення та спрощення складної північноєвропейської системи підготовки майбутніх учителів технологій, зазначена методологія реалізується комплексом принципів та організаційно-педагогічних умов організації педагогічного процесу і відображається у змісті методів і форм навчання.

На основі проведеного теоретичного аналізу автентичних наукових літературних джерел слід зазначити, що: з огляду на присутність у розглядуваній системі як подібностей, так і відмінностей підготовка майбутніх учителів технологій у північноєвропейських країнах повинна здійснюватись за запропонованими Радою Міністрів країн Північної Європи вимогами до структури та змісту відповідно до особливостей північноєвропейського регіону. Методологічними підходами у системі освіти, яка досліджується, визначено: компетентнісний, практикоорієнтований, проблемно-аналітичний та інтегративний. Принципами структурної побудови системи підготовки, що розглядається, є: по-перше, організація вищої освіти на засадах суверенітету вищих навчальних закладів, вільного вибору дисциплін, рівноправного функціонування навчальних закладів різних форм власності та, по-друге, у складових педагогічного процесу – розробки власних програм навчання, гнучкість ступеневої підготовки, співпраці з випускниками, взаємозв'язку аудиторної, індивідуальної та самостійної роботи студентів, кредитно-рейтингової системи оцінювання. Педагогічні умови та особливості полягають у невизначеності термінів навчання студентів, відсутності академічних груп, самостійному працевлаштуванні тощо. Програми педагогічної підготовки діють на бакалаврському та магістерському рівнях, які включають цільовий, змістовий та процесуальні компоненти. Результатом такої підготовки є досягнення високого практико-професійного рівня.

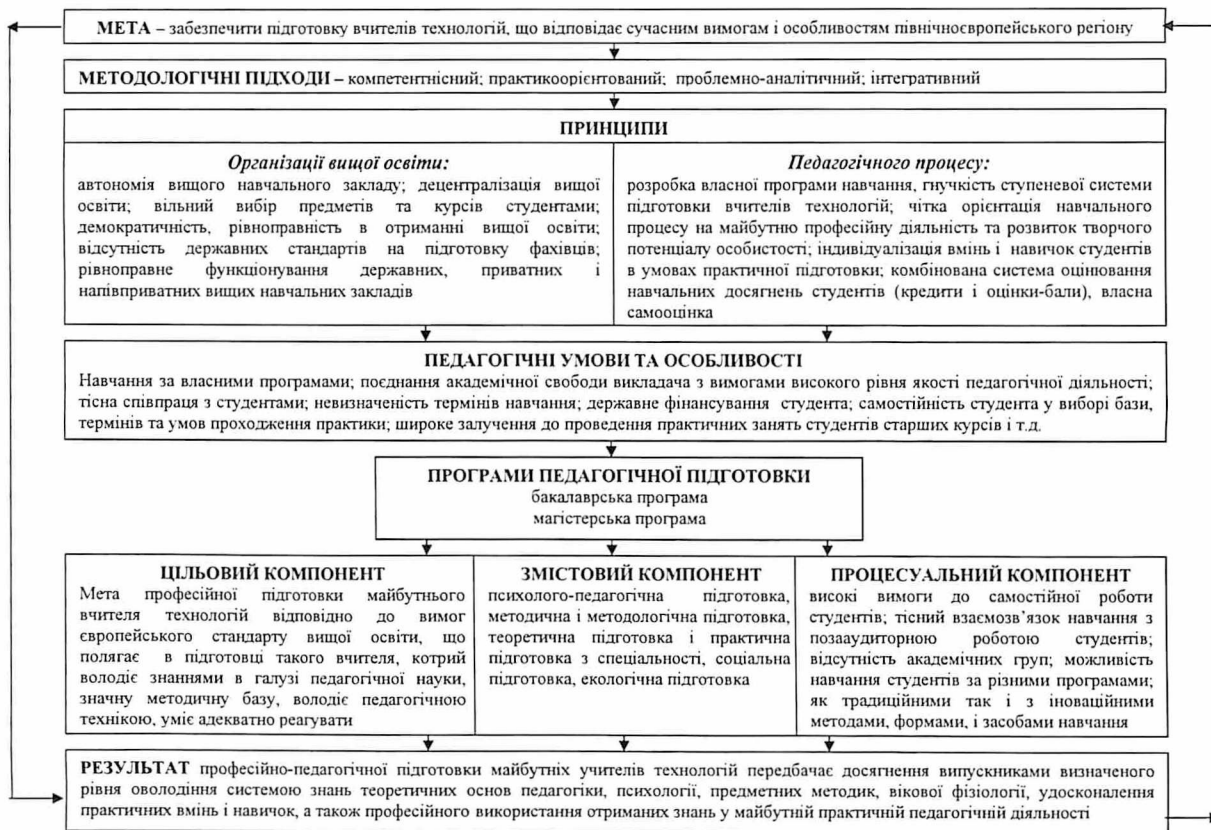

Рис 1. Узагальнена структура підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи

Застосування у ході дослідження системного підходу до аналізу північноєвропейського досвіду підготовки майбутніх учителів технологій дозволило розглянути як окремі інваріантно-інтеграційні сторони освітнього процесу, так і побудову цілісної системи освіти для країн Північної Європи в їх єдності і внутрішніх зв'язках. Системний аналіз також дозволив виявляти тенденції і протиріччя розвитку технологічної освіти України, фактори впливу на цей розвиток, відбирати найкращий досвід, проводити його освоєння і трансформацію у практику. У процесі застосування системного підходу у дослідженні були виділені характеристики, які найбільш повно представляють сутність системи підготовки майбутніх учителів технологій північноєвропейських країн. З урахуванням структурних особливостей таких програм, організації функціонування, законодавчої бази, а також різними вимогами до вступу до національних навчальних закладів відповідного профілю і можливостей подальшого працевлаштування випускників. У дослідженні підтверджується їх приналежність до єдиної системи підготовки майбутніх вчителів технологій у країнах Північної Європи.

Викладені вище історико-методологічні засади дослідження з підготовки вчителів технологій у країнах Північної Європи дали змогу перейти до теоретичного аналізу сучасної системи теорії і методики навчання технологій та особливостей освіти вчителів у кожній північноєвропейській країні.

У другому розділі *«Теоретичний аналіз стану системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи»* здійснено теоретичний аналіз основних компонентів системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи, а саме структури і змісту зазначеного напрямку підготовки педагогів у Данії, Ісландії, Норвегії, Фінляндії та Швеції.

Теоретичний аналіз підготовки майбутніх вчителів технологій у Королівстві Данія дозволив зробити висновки, що така підготовка представляє собою комплексну програму, в якій теоретичні, педагогічні і практичні елементи організовані у вигляді інтегрованого навчального процесу. Встановлено, що період навчання данських студентів обіймає 4-річний цикл бакалаврату в університетських коледжах (для роботи у якості вчителя дизайну матеріалів (технологій) з учнями початкових та неповних середніх шкіл). На розвиток технологічної освіти в Данії завжди істотно впливали політичні, економічні та національні традиції свого народу. Данія була незалежною державою, коли технологічну освіту було введено в Європі. Назва предмета змінювалася від «Ремесла», «Практикумів», «Ручного навчання» до «Навчання в майстернях» і сьогоднішньої – «Дизайн матеріалів». Особливого значення у Данії надають можливості скороченого або навпаки розширеного курсів підготовки для студентів, що прагнуть удосконалення власних практичних умінь і навичок, або ознайомлення з новітніми педагогічними технологіями з дизайну матеріалів. Данська вища технологічна освіта передбачає постійне використання своїх інноваційних підходів до викладання, а сама структура системи освіти сприяє формуванню і розвитку у майбутніх вчителів технологій самостійного мислення, аналітичної спрямованості, співпраці і самореалізації. Навчальне середовище є неформальним, творчим і управляється через обмін ідеями. Така взаємодія є ключем до розвитку інтелектуального потенціалу студентів і найкращою моделлю

підготовки до ринку праці. Готуючи себе до майбутньої роботи вчителя дизайну матеріалів, у Данії студенти відіграють головну роль у власному процесі професійного становлення.

Республіка Ісландія будує свою державну політику і формує суспільний інтерес у галузі освіти. Національна програма підготовки майбутніх вчителів технологій в Ісландії базується на основі різних законів законодавства країни. Сучасна технологічна освіта в Ісландії зберігає традиції скандинавського слоуду і в системі підготовки майбутніх учителів технологій. Перші публічні закони про освіту були розроблені і затверджені парламентом Ісландії у 1907 році. В Ісландії визначено, що підготовка вчителя технологій (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр) для початкових та неповних середніх шкіл становить здійснюється впродовж 3-4 роки (180-240 кредитів). За терміном вона спрямована на виконання вимог Болонського процесу. З 2011 р. до підготовки вчителів додається програма курсу магістратури (МА). Програма включає теоретичні, педагогічні і практичні елементи як під час підготовки бакалавра, так і магістра. У галузі технологічної освіти в Ісландії, зважаючи на мультикультурний характер суспільства і змінами, які в ньому відбуваються, підготовка вчителів технологій спрямована на посилення зв'язку між рівнем національної освіти та розвитком виробництва і є загальнодержавним пріоритетом.

Становлення сучасної системи педагогічної освіти Норвегії, зокрема технологічної, має високу гнучкість. Модулі навчання, час проходження курсів формуються з урахуванням індивідуальних планів і запитів студентів. Як зазначається в офіційному документі Міністерства освіти, науки і церкви «Стратегія розвитку освіти в XXI столітті», поле досвіду кожної особистості унікальне. Вибір стратегії особистісного розвитку студента визначається тим, на які життєві проблеми спрямована увага індивіда, що його цікавить і турбує. Педагог має лише спрямовувати і коригувати залучення студентів до процесу навчання. Процес підготовки майбутніх учителів технологій у Норвегії здійснюється на основі діяльнісного підходу, який дозволяє поглибити практичну підготовку для тих, хто самостійно готує себе до різнобічної педагогічної роботи, забезпечуючи трансформацію теоретичних знань у практичні, актуалізує вміння і навички зі спеціальності.

Протягом проходження навчальної програми передбачається, що студенти будуть засвоювати різноманітні методи і методики викладання та навчання, представлені у низці предметів загального навчального плану. Усі зазначені у програмі предмети вивчаються на рівні студентських академічних груп і належать до інтегрованих предметних циклів, а саме: професійне мистецтво і дизайн, теорія і практика технологічної освіти, практичні знання і творчі вміння зі спеціальності, основи методики. Такий підхід дозволяє студенту у процесі фахової підготовки поєднувати прикладну творчість і використання відповідних конструкційних матеріалів з теоретичними та практичними аспектами навчальної програми. У дослідженні виявлено особливу рису технологічної освіти Норвегії, яка передбачає оволодіння майбутнім учителем технологій механізмами самореалізації, саморегуляції, виживання у суспільстві, яке швидко змінюється. Велика частина

семінарських занять спрямована на формування у студентів навичок самостійного пошуку нової інформації у процесі виконання групових та індивідуальних проєктів, участі в рольових і ділових іграх тощо. Різноманітні форми і види діяльності (проєктна робота, рольові ігри, мозковий штурм тощо), які систематично використовуються викладачами університетів у процесі підготовки майбутніх вчителів технологій, дозволяють кожному студенту усвідомлювати свою значимість, розкривати свій внутрішній потенціал.

Починаючи з 1979 р., для всіх педагогів Фінляндської Республіки, у тому числі учителів технологій, Національне управління освіти встановлює вимогу – для отримання можливості працювати вчителем у фінській школі необхідно мати ступінь магістра.

У 1991 р. було розпочато реформу, метою якої було дерегулювання системи вищої освіти, створення більшої автономії для кожного вищого навчального закладу, надання більш широких можливостей для індивідуального вибору студентів. Дослідження на основі сформованого самостійного наукового мислення у майбутніх учителів технологій розглядається як регулюючий чинник у цілісному освітньому процесі їх підготовки у фінських університетах. Хоча багато студентів вже мають деякий освітній досвід, але перш, ніж розпочати свої педагогічні дослідження, існує вимога про необхідність додатково відвідувати школи після завершення педагогічної практики, щоб бути постійно в атмосфері навчального процесу. Саме завдяки такому підходу взаємодія між базою практики і вивченням педагогічної теорії підтримує прикладний характер протягом усього періоду дослідження. Знання змісту теорії освіти, педагогічних технологій і методики викладання предмета дозволяють студенту-практиканту під час педагогічної практики навчитися визначати і формулювати всебічно обґрунтовану мету уроку.

Тривалість науково-орієнтованої підготовки вчителів технологій становить п'ять років і студенти можуть отримати ступінь магістра (M.Sc.) або ступінь ліцензіанта (Ph.D L Sc.), для якого їм потрібно набрати 320 кредитів з ECTS. Так 35 кредитів ECTS є традиційними для деревообробки і металообробки з відповідним забезпеченням теоретичним навчальним матеріалом з технологічної освіти, який розподілено в усі 120 кредитів ECTS для підготовки майбутніх учителів технологій. Хоча студенти також ознайомлюються з напрямками виробничої сфери і технологій, наприклад, у галузі електроніки, автоматизації і механотроніки, основною системою в освіті вчителя технологій є «проєктно-технологічна». Окрім того, освіта вчителя технологій дає не тільки загальні знання та вміння з фаху, але і забезпечує підготовку молодого спеціаліста до роботи з різними аспектами науки, подібно до енергетики і енергетичних ресурсів, хімічних і фізичних властивостей матеріалів і багато інших, які розглядаються у програмі шкільного предмета технології.

Так, загальна програма підготовки майбутнього вчителя технологій Університету Турку передбачає можливість для всіх студентів обрати власний навчальний план із однієї, або ж двох спеціалізацій. Окрім того, як доводить багаторічна освітня практика фінської системи освіти, рівень підготовки майбутнього вчителя технологій у загальному результаті лише підвищується.

Дослідженням встановлено, що досвід і успіхи в освіті Швеції свідчать про завершення побудови в країні інформаційного суспільства, де нові освітні та виробничі технології передбачають зміну ролі учителя як у школі, так і суспільстві. Успіх навчального і виховного процесів у таких умовах залежить від здатності вчителя технологій створювати відповідну атмосферу навчальних занять, що спирається на застосування нових педагогічних технологій, активного розвитку позитивної мотивації трудової діяльності у класі, в основі якої колективне виконання трудових завдань, формування практичних знань. Принципово важливими для майбутніх учителів технологій вважаються такі якості, як здатність на впровадження інноваційних методів використання техніки з метою активізації підвищення рівня технічної грамотності, поглиблення знань своїх вихованців.

Навчальним планом із підготовки майбутніх учителів технологій у шведських університетах передбачається те, що вони мають під час практичної роботи оцінювати сукупність необхідного індивідуального розвитку школяра, його знання предмета, набутих умінь і навичок, здатності вирішувати проблеми і втілювати ідеї у продукцію. Що стосується підготовки студентів до творчої роботи зі своїми вихованцями, то вона багатогранна і може включати весь спектр культурних, технічних і соціальних ресурсів.

Теоретичний аналіз стану систем підготовки вчителів технологій у країнах Північної Європи дозволив виявити подібності та відмінності між програмами підготовки майбутніх учителів технологій різних північноєвропейських держав і перейти до розгляду інтеграційних основ вищезазначеної освітньої системи.

У **третьому розділі** *«Інтеграційні основи системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи»* виявлено особливості багатограних процесів розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій у ході їх інтеграції в загальноєвропейському і світовому масштабах, що полягає у впровадженні інваріативно-інтегративних складових навчальних програм, демократичному характері підготовки майбутніх учителів технологій, формування професійної компетентності та поєднанні традиційних підходів у підготовці з вимогами сучасного виробництва. Розглядаючи системи підготовки майбутніх вчителів технологій у країнах Північної Європи, констатуємо, що їх об'єднує як зовнішньоінтеграційна, так і внутрішня складові технологічної освіти, а саме - зміст підготовки майбутніх учителів технологій, до складу якої входять загальнопедагогічна, психолого-педагогічна та спеціальна підготовки і педагогічна практика. Цих складових потребує розвиток виробництва північноєвропейських країн, а також глобалізаційні та інтеграційні процеси, що базуються на національній традиційній культурі та соціально значущих замовленнях суспільства (рис. 2).

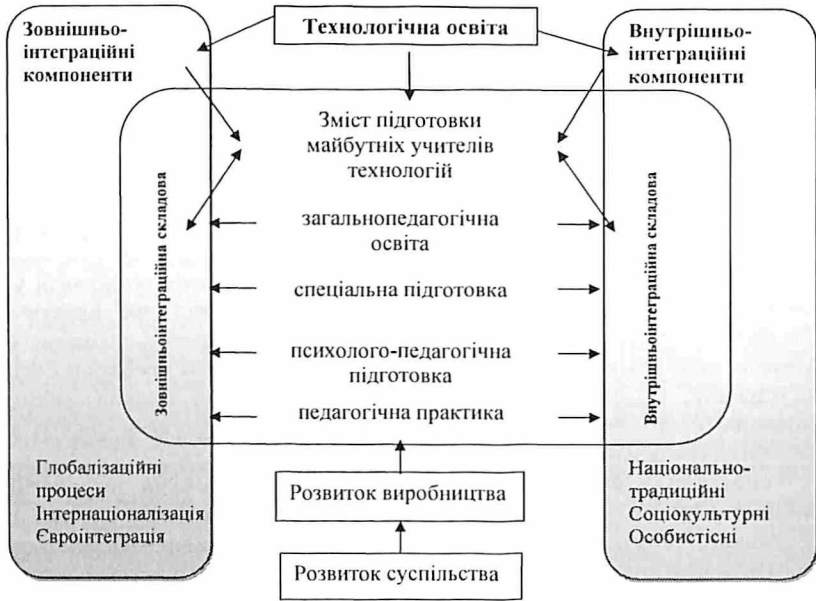

Рис. 2. Інтеграційні складові підготовки вчителів технологій у країнах Північної Європи

Інтеграційні процеси у підготовці майбутніх учителів характеризуються, на думку північноєвропейських учених, деякими істотними передумовами, що у сукупності відрізняють їх від інших існуючих аналогічних європейських систем. За змістом така інтеграція являє собою оптимальне структурування її чинників, яке визначає механізми взаємопроникнення всіх складових підготовки майбутніх учителів технологій. При цьому виникнення інтегративного ефекту пов'язують із дидактичним та методичним аспектами, виявленням ефективних форм і методів навчання.

Вивчення передового педагогічного досвіду країн Північної Європи дозволяє розглядати інтеграційні процеси у підготовці майбутніх учителів технологій як цілий комплекс серйозних змін: змін в освітній системі, особистісній і професійній сферах майбутнього фахівця. Під впливом досягнень передового педагогічного досвіду та педагогічної науки принципи наповнюються новим змістом, удосконалюються і змінюються. Однією з головних інтегративних властивостей педагогічного процесу у північноєвропейській вищій школі як динамічної системи є його здатність до виконання соціально обумовленої функції. Це викликає необхідність подальшого аналізу моделей навчання у вищих навчальних закладах

відповідного профілю і одночасно активізації сприйняття знань з різних освітніх складових спеціальності та їх систематизації, забезпечення системності змісту освіти, викладання навчального матеріалу, планування й організації навчального процесу, а також комплексного підходу до методів навчання.

Північноєвропейські колеги вчасно зрозуміли, що існуюча система вузькопредметної орієнтованості освіти не дозволяє в повному обсязі здійснювати інтеграцію змісту освіти майбутнього вчителя технологій. На нашу думку, щодо підготовки вчителів технологій інтеграцію доцільно розглядати як процес взаємопроникнення і взаємозбагачення всіх складових підготовки майбутніх учителів технологій, і такою, що спонукає до оптимізації у досягненні якісних результатів через нові інтегративні зв'язки, які набувають цілісного і системного характеру. При цьому важливо зазначити, що ефективність функціонування новоутвореної інтегрованої системи збільшує сумарну ефективність усіх її компонентів у доінтеграційному стані. Така точка зору дозволяє розглядати інтеграцію як принцип навчання.

В основу системи освітніх відносин «вчитель – учень» країн Північної Європи покладена ідея демократичності і партнерської взаємодії вихователя з вихованцем. Саме такий підхід дозволив змінити концепцію підготовки вчителя з авторитарного «ментора» на організатора різного роду діяльності для розвитку реально пережитого «досвіду» учнів, консультанта, помічника.

Дослідженням встановлено особливе місце педагогічної практики у системі підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи, яка, з огляду на професійне становлення майбутнього педагога, у своїй суті носить творчий характер, передбачає не регламентованість змісту педагогічної діяльності, посилення в ній творчо-діяльних елементів та активну участь у навчальному процесі на уроках технологій. Відмінність її від попередньої полягає, насамперед, у відновленні цивілізаційних і культуротворчих функцій педагогічної освіти на загальноєвропейському освітньому просторі (рекомендації Болонського процесу), що передбачає відмову від традиційного предметоцентризму, визначення культурного ядра професійної компетентності, створення умов для творчої самореалізації особистості майбутнього вчителя технологій.

Інтеграційні основи системи підготовки вчителів технологій у країнах Північної Європи дозволили встановити чинники розвитку технологічної освіти, проаналізувати соціокультурні детермінанти, охарактеризувати Болонську складову у підготовці майбутніх учителів технологій.

У **четвертому розділі** «*Чинники розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи*» розглянуто сучасні парадигми технологічної освіти, політико-економічні та соціокультурні детермінанти підготовки вчителів технологій, вплив Болонського імперативу та загальноєвропейський вимір систем підготовки майбутніх учителів технологій країн Північної Європи.

Розглядаючи чинники розвитку системи підготовки вчителів технологій у країнах Північної Європи, ми дійшли висновку, що вони знаходяться, насамперед, у площині державної політики, спрямованої на формування громадянина, як вільної

творчої особистості, технічно і технологічно грамотної, здатної бути корисною суспільству з його культурою і традиціями; реформування освіти, що вчасно було визнано найважливішим елементом державної політики у країнах Північної Європи; пріоритет формування особистості майбутніх учителів технологій і професійного навчання, що мають відповідну кваліфікацію здійснювати на високому рівні теоретичну і практичну підготовку учнівської молоді; створення необхідних умов для розвитку їхніх потенційних можливостей, центральним завданням і передумовою подальшого розвитку суспільства; підвищенню кваліфікації педагогічних кадрів, їх відповідність вимогам часу і глобалізації ним викликам. Отримані результати сприяють подальшій розробці концепції цілісної моделі реформування системи освіти в Україні у частині теорії і практики навчання з підготовки майбутніх учителів технологій.

Використання парадигмального підходу, сутнісною характеристикою якого є виявлення, вивчення і аналіз зарубіжного педагогічного досвіду через виявлення ціннісних орієнтацій, теоретичних ідей, методів та засобів наукової діяльності, дозволило у процесі дослідження визначити шляхи удосконалення наукового та освітнього потенціалу підготовки майбутніх учителів технологій у системі освіти України. При цьому ґносеологічний інструментарій, парадигмальний підхід, який здійснюється за рахунок впровадження нового змісту категорії «парадигма» у історико-педагогічній частині нашого дослідження, дає можливість визначити ефективність багатьох педагогічних явищ та процесів, виявити тенденції та напрями розвитку вітчизняної технологічної освіти.

У контексті нашого дослідження парадигму ми розглядали як вихідну концептуальну схему, методологічний конструктор педагогічних систем, який інтегрує провідні наукові теорії вирішення проблем підготовки майбутніх учителів технологій, що забезпечує стабільність і високі освітні показники.

На основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду у галузі технологічної освіти доведено, що об'єктивний процес зміни провідної парадигми технологічної освіти полягає в реалізації концепції безперервної, практикоорієнтованої освіти, яка поступово переходить у концепцію випереджальної технологічної освіти. Визначено мету випереджальної технологічної освіти в епоху інформаційно-технологічної цивілізації – це формування технологічної культури через освоєння фундаментальних засад технологій, розвиток творчих здібностей тих, яких навчають на основі застосування активних методів навчання із збереженням професійної спрямованості за спеціальностями, яких потребує ринок.

Аналіз функціонування Болонської системи у північноєвропейських країнах дозволив встановити, що підготовка до введення освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр та інших структурних реформ у них почалася задовго до ініціації Болонського процесу, як такого. Реформи в країні початку 90-х років були продиктовані практичними міркуваннями. Зокрема, зростаюча інтернаціоналізація освіти зумовила необхідність встановлення міжнародних сумісних ступенів, що дозволило б випускникам, наприклад, фінських вищих навчальних закладів, брати участь у міжнародних магістерських програмах.

Конкурентною перевагою Європейської системи є висока варіативність традиційних наукових шкіл та освітніх програм, що допускає широкі можливості вибору освітніх і наукових траєкторій. Європейський вимір щодо розробки програм навчання, співпраці між навчальними закладами, схем мобільності та інтегрованих програм навчання, викладання і досліджень приймається до уваги університетами країн Північної Європи по-різному. Співпраця північноєвропейських та іноземних вищих навчальних закладів у рамках партнерства на контрактній основі набуває все більшого значення. На додаток до традиційних форм співпраці між університетами виникають більш комплексні мережі співпраці навчальних закладів кількох країн, деякі з них мають риси регіонального характеру, а інші відображають відповідний загальнодержавний науковий напрям розвитку.

Європеїзація суспільних процесів взагалі та Болонського зокрема не мають на меті передачі існуючої (правової) відповідальності за освіту через транснаціональний орган. Національна відповідальність за освіту є характерною рисою всіх країн і буде залишатися такою принаймні протягом розумного періоду часу.

У дисертації доводиться, що система підготовки майбутніх вчителів технологій потребує зміни парадигми і є об'єктивною похідною розвитку освітніх систем країн Північної Європи, що детермінують теорію і методику навчання технологій в умовах формування єдиного європейського освітнього простору. Одним із важливих чинників розвитку систем освіти є Болонський імператив, який впроваджується до національної системи освіти і зумовлює загальноєвропейський шлях підготовки учителів в Україні.

Виявлені чинники розвитку системи підготовки вчителів технологій у країнах Північної Європи дозволили виокремити та впровадити в Україні у практику використання північноєвропейського досвіду з підготовки вчителів технологій у вищій школі.

У **п'ятому розділі** *«Практика використання північноєвропейського досвіду системи підготовки майбутніх учителів технологій та його українська перспектива»* розглянуто міжнародні перспективи використання північноєвропейської освітньої практики з напрямку вивчення зарубіжного досвіду та його впровадження в теорію та методику навчання майбутніх учителів технологій в українських вищих педагогічних навчальних закладах.

Виявлено, що надзвичайно важливою тенденцією у системах підготовки вчителів у Північних країнах є їх відкритість для всіх бажаючих досвіду і досягнень у зазначеній царині інших країн. За останні десять років у північноєвропейському регіоні було запущено 27 програм, що забезпечували поліпшення професійної підготовки учителів технологій і передбачали: поглиблення знання предмета викладання; удосконалення майстерності викладання; створення і привнесення нових знань у професію; підвищення здатностей контролювати роботу учнів і надання допомоги учню у виборі напрямів самонавчання. Ці завдання багато в чому вирішують двотижневі «Літні інститути» як важливий компонент повторної сертифікації вчителів. Використання технологій дистанційного навчання робить цю форму підвищення кваліфікації доступною для всієї вчительської аудиторії.

Дослідженням встановлено, що за таких умов істотно змінюється роль педагога. Від трансляції знань і способів діяльності він має переходити до проектування індивідуального маршруту інтелектуального й особистісного розвитку кожного студента, педагогічної підтримки просування майбутніх учителів технологій власним шляхом в освітньому просторі. Загальний характер відносин педагога і студентів у скандинавській системі підготовки вчителів технологій визначається, насамперед, демократичністю у відносинах і професіоналізмом як принципом, що лежить в основі взаємостосунків «викладач-студент». Студент зі своїм внутрішнім світом, інтересами, потребами, здібностями, можливостями беззаперечно визнається головною цінністю суспільства. У зв'язку з цим, особливу важливість набуває вміння майбутнього учителя технологій надати допомогу в його становленні як суб'єкта культури, через свідоме дотримання наперед визначеної стратегії співробітництва, розробки спільних підходів до «гармонізації» ціннісних орієнтацій, змісту, форм та методів освіти. Досвід Скандинавських країн і Фінляндії наочно демонструє той факт, що підготовка вчителів технологій спрямована на формування певних цінностей та інтеграцію в систему соціальних вимог, істотно впливаючи на передачу молодому поколінню знань і практичного досвіду, набутого попередніми поколіннями, на демократизацію суспільства, посилення його відкритості. Наприклад, метою предмета «Слойд» є спрямувати студентів на отримання повних уявлень про трудову педагогіку, а завданням – здобути базові знання в галузі ремесел, дидактики та педагогіки трудового процесу, в результаті – забезпечити готовність і зацікавленість у продовженні та поглибленні предметних знань й умінь навчати учнів.

Проаналізовані історичні засади, теоретично охарактеризований стан системи підготовки вчителів технологій, виявлені інтеграційні основи та виокремлені чинники розвитку системи підготовки дали нам підстави для запровадження передового педагогічного досвіду північноєвропейських країн в освітню практику України. Всебічне теоретичне дослідження технологічної освіти зарубіжних країн сприяло новому розумінню ролі підготовки вчителя технологій у теорії і методиці навчання.

Важливою складовою представленого дослідження стало створення Центру підготовки майбутніх учителів технологій і професійного навчання як окремого підрозділу Інституту гуманітарно-технічної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Метою діяльності центру стало впровадження найсучасніших педагогічних технологій в галузі технологічної освіти; удосконалення методичної і спеціальної підготовки майбутніх вчителів технологій, педагогічної практики; організації і проведення занять з дисциплін методичного циклу на базі шкільних майстерень базових шкіл міста Кисва, навчально-методичної роботи з студентами III, IV та V курсів; проведення науково-методичних семінарів і конференцій для вчителів технологій та викладачів вищих навчальних закладів; організація і виконання наукових досліджень в освітній галузі «Технології»; участь у вітчизняних та зарубіжних наукових проектах, сприяння поглибленню взаємин у галузі науки та освіти, європейської та світової інтеграції спільних програм згідно з Болонським процесом.

Основними напрямками діяльності центру було визначено: організацію і виконання навчальних і науково-методичних програм з напрямів, що належать до сфери діяльності Центру; реалізацію ідеї практико- і особистісноорієнтованого навчання майбутніх педагогів силами Центру та із залученням провідних вітчизняних і зарубіжних учених-педагогів з метою проведення відкритих публічних лекцій та спеціалізованих лекційних курсів освітньої галузі «Технології»; організація популяризації трудової і професійної підготовки учнівської молоді; проведення шкільних і студентських олімпіад з декоративно-ужиткового мистецтва і технологій; організація наукових обговорень в НПУ імені М.П. Драгоманова сучасних проблем освіти і науки, зарубіжних наукових досягнень у формі конференцій, семінарів, круглих столів і участь у таких обговореннях поза університетом; періодичне інформування зацікавлених наукових та освітянських кіл, державних інституцій про результати виконаних досліджень і висновки фахівців, висловлені під час проведення наукових обговорень; організація міжнародних конференцій в галузі науки та освіти, публікація матеріалів наукових та освітніх конференцій, збірників наукових праць, монографій та підручників; налагодження і розвиток міжнародного наукового співробітництва з проблем, що належать до сфер діяльності Центру.

Ідея розташування методичного центру у межах середнього загальноосвітнього навчального закладу відповідає концепції підготовки студентів-майбутніх учителів технологій у процесі вивчення предметів методичного циклу «Загальні питання методики», «Методика навчання «Технічні види праці». Відповідно студенти-майбутні вчителі технологій проходили педагогічну практику, отримували консультації методистів на базі Центру, що відповідає стандартам неперервної освіти вчителів технологій північноєвропейських країн.

Нашим дослідженням встановлено, що практична реалізація вищезазначених підходів теорії та методики навчання технологій у межах єдиного освітнього простору «ВНЗ-школа» відбувається зі значним випередженням у здобутті студентами знань, вмінь та практичних навичок у середовищі майбутньої професії, що забезпечує стале зростання професійної компетентності. Наукова робота також передбачала перебування студентів з північноєвропейських країн у науково-методичному центрі, де здійснювався обмін досвідом підготовки вчителів технологій на рівні «вчитель-студент», «студент-студент», проведення спільних семінарів за участю провідних викладачів країн Швеції, Норвегії, Фінляндії і Данії.

Під час проведення спільних теоретичних та практичних занять завдання підготовки вчителів технологій з України оцінювалось як високоефективне та таке, що має значний освітній ефект по запозиченню зарубіжного досвіду та обміну використання практичних досягнень. Таким чином деталізувались підходи до технологічної освіти в Україні. Загалом актуалізувалась сама ідея підготовки вчителя-європейця в системі вищої освіти України.

Передусім, в Україні розпочалася теоретична та практична розробка принципу мобільності вчителів технологій. Грунтовну розробку проблеми в умовах формування єдиного освітнього простору в Європі допоміг здійснити міський педагогічний експеримент «Взаємодія вищого і середнього навчальних закладів з

підготовки майбутніх вчителів технологій». Концептуальні ідеї, що були покладені в основу Науково-методичного центру підготовки вчителів технологій і професійного навчання, дозволили змінити роль вищого і середнього навчальних закладів у сфері підготовки майбутніх учителів технологій, що знайшло своє продовження і успішний розвиток у межах міського експерименту. Результати регулярно доповідались на засіданні експертної ради з експериментальної роботи у навчальних закладах м. Києва.

Протягом 2008-2011 рр. з вчителями технологій загальноосвітніх шкіл проводились науково-методичні семінари та конференції за участю провідних північноєвропейських вчених-педагогів з галузі технологій (К.Борг, П.Ерікссон, С.Йохансон та інших) з обміну та впровадження досвіду підготовки вчителів технологій за зарубіжними програмами.

Для більш ефективного впровадження підготовки вчителів технологій та для допомоги працюючим було у 2006 році видано Підручник для директора, в якому розглядався досвід та здобутки системи освіти Фінляндії.

Проведений моніторинг серед вчителів технологій, випускників вищих педагогічних навчальних закладів України 2009 та 2010 рр. показав, що ефективність навчання з впровадження освітнього досвіду системи підготовки майбутніх учителів технологій країн Північної Європи значно виросла: мотивація до професії вчителя технологій – з 23 відсотків до 45, знань-сво-змістовий досвід – з 44 до 68 відсотків. Студенти, які проходили стажування в Університеті м. Умеа (Швеція) відзначили корисність отриманого досвіду для професійної діяльності. Серед випускників, що сьогодні працюють вчителями технологій, 85 відсотків хотіли б удосконалити свою майстерність, орієнтуючись на досвід підготовки учителів технологій країн Північної Європи.

Аналізуючи позитивні результати дослідження досвіду системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи та виявлення можливостей його імплементації у теорію і методику навчання технологій в Україні визначили важливість отриманого нового знання у вигляді наукового доробку у фундаментальні теоретико-практичні засади освіти вчителів технологій і для вітчизняної педагогічної науки і практики.

ВИСНОВКИ

В умовах демократизації українського суспільства, зміни соціально-економічних умов, розбудови інформаційного суспільства актуалізуються проблеми підготовки вчителів технологій. Важливим механізмом розв'язання зазначених проблем має стати вчитель технологій, який володіє необхідними знаннями і вміннями, новітніми методиками і технологіями, здатного допомогти кожному учню стати громадянином своєї країни, реалізувати себе у соціальному житті. Результати представленого дослідження підтвердили загальну концептуальну ідею та засвідчили вирішення поставлених задач.

Вивчення теорії і практики навчання учителів технологій у вищих навчальних закладах, ознайомлення з досвідом системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи та проведений аналіз вітчизняних і зарубіжних автентичних наукових і літературних джерел із досліджуваної

проблеми, всебічне дослідження самої системи підготовки майбутніх учителів технологій та її компонентів дало підстави для наступних висновків:

1. Виявлена генеза та історико-методологічні засади проблем підготовки вчителів технологій в освітніх системах країн Північної Європи дозволили стверджувати про продовження процесу становлення національних систем підготовки майбутніх учителів технологій (на той час ручної праці) у країнах Північної Європи, розпочинаючи з 1863 р. і по теперішній час (початок XXI століття). За означений період підготовка вчителів технологій періодично у кожній з північноєвропейських країн видозмінювалася і до певного часу не мала усталеного характеру.

2. Проведений теоретичний аналіз стану системи підготовки майбутніх учителів технологій північноєвропейських країн показав, що останніми роками здійснюються активні розробки нового змісту підготовки майбутнього вчителя технологій на підставі вивчення філософської, педагогічної, психологічної літератури, які зорієнтовані на впровадження методологічного інструментарію у формуванні високо освіченого професіонала. Поширення теорії і практики навчання вчителів технологій у вищій освіті країн Північної Європи ґрунтується на реалізації регіональних особливостей організації і розвитку системи освіти. Основними загальними змістовими компонентами структур та змісту систем підготовки є забезпечення навчання сучасного вчителя технологій на засадах методологічних підходів (компетентнісний, практикоорієнтований, проблемно-аналітичний та інтегративний). Загалом, організація вищої освіти та педагогічного процесу базується на принципах суверенітету вищого навчального закладу, вільного вибору студентами предметів та курсів, гнучкості ступеневої системи освіти, орієнтації навчання на майбутню діяльність, індивідуалізації вмінь і навичок, на реалізації комбінованої системи оцінювання навчальних досягнень студентів. Програми педагогічного навчання включають два рівні: бакалаврський та магістерський, які складаються із цільового, змістового та процесуального компонентів. Результатом навчання майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи є досягнення випускниками високого рівня оволодіння системою знань та їх впровадження у педагогічну діяльність.

3. Встановлено, що лише посилення інтеграційних процесів між північноєвропейськими країнами, створення наддержавних органів, зокрема Ради Міністрів країн Північної Європи, і низка глибоких освітніх реформ у кожній із них, зумовили у подальшому уніфікацію їх систем навчання майбутніх учителів технологій до загальнопівнічноєвропейських із дотриманням національних особливостей і традицій. Доведено, що концептуальні засади сучасного навчання майбутніх учителів технологій у зарубіжних наукових дослідженнях розглядалися лише у межах освітніх систем окремих північноєвропейських держав. З огляду на нові соціально-економічні умови на часі розробка нової концепції навчання майбутнього вчителя технологій в Україні. Це, у першу чергу, викликано тим, що більшість наукових літературних джерел, присвячених цій проблемі, написані мовами північноєвропейських народів і лише незначна їх кількість англійською мовою. І лише вивчення зарубіжного досвіду безпосередньо у навчальних закладах,

де здійснюється підготовка майбутніх учителів технологій Данії (Університетський коледж Натаале Зале м.Копенгаген), Ісландії (Університет м. Рейк'явік), Норвегії (Університетський коледж Телемарк м. Нотодден), Фінляндії (Університет м. Турку (Інститут підготовки вчителів технологій в м. Раума)), Швеції (Університет м. Умео) дозволило нам теоретично обґрунтувати та узагальнити досвід північноєвропейських країн у напрямку теорії і методики навчання вчителів технологій як цілісної освітньо-педагогічної системи, що спрямувало до вирішення завдань нашого дослідження.

Отриманий у вищезазначений спосіб науковий матеріал північноєвропейських вчених-теоретиків дозволив на основі їх концептуальних підходів виділити такі основні напрями формування змісту навчання майбутніх учителів технологій: по-перше, це розвиток здібностей студента у галузі технологічної освіти відповідно до його індивідуальних якостей; по-друге, це зміст конкретної професійно-педагогічної діяльності у межах освітньо-соціальної сфери та взаємодії з усіма учасниками навчального процесу.

4. На основі вивчення систем підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи з погляду їхньої подібності і розбіжностей, було виявлено у якості чинників розвитку системи підготовки вчителів технологій: 1) національні системи і моделі освіти вчителів слюиду (технологій), які розвиваються під впливом певних історичних, політичних і соціальних контекстів як внутрішнього, так і зовнішнього характерів; 2) технологічна освіта та її основні складові, що відображають особливості культурно-національних традицій, переконань і поглядів щодо професії вчителя, його місії, статусу, компетенцій; 3) розвиток і реформування підготовки вчителів технологій в освітніх системах країн Північної Європи значною мірою визначається сучасними освітніми досягненнями, міжнародними педагогічними ідеями (професіоналізація, інтеграція, універсалізація). Вчитель технологій перестає бути формальним носієм знань, практичних умінь та функцій контролю, натомість він стає консультантом творчого проекту учня і його тьютором. Основне психолого-педагогічне і методичне навантаження вчителя технологій слід спрямовувати на співробітництво, консультування та психолого-педагогічну підтримку як класного колективу, так і особисто кожного учня.

Обґрунтовано, що на основі розглянутих чинників розвитку систем освіти у північноєвропейських країнах, сучасна підготовка вчителів технологій виступає у декількох відносно самостійних аспектах, які функціонують і розвиваються, забезпечуючи соціалізацію, адаптацію та досягнення певного рівня освіченості, загальної і технологічної культури, соціальної і професійної компетентності, відповідно до соціальних, особистісних потреб суспільства та особистості. Отже, місія навчання вчителів технологій у країнах Північної Європи – створення умов для адекватної трудової підготовки школярів до активного трудового життя згідно з власними інтересами та здібностями і національними традиціями.

5. Охарактеризовано міжнародну практику використання північноєвропейського досвіду підготовки вчителів технологій у національних системах. Проблема вивчення освітнього досвіду займає в країнах Північної Європи пріоритетну позицію у державному плані розвитку, в основі якого – реформування

та модернізація, перетворення її на сучасну вищу освіту, що передбачає масову підготовку професіоналів високого класу, підвищення професійного рівня вчителів і уніфікацію стандартів їхнього навчання. Аналіз розвитку шкільного предмету ручна праця (технології) і особливості системи підготовки майбутніх учителів у кожній з країн Північної Європи дозволив стверджувати, що структура і зміст теорії і методики навчання учителів технологій є продовженням традицій, культури, суспільних відносин народів цих держав. Саме на основі поєднання традиційного північноєвропейського ставлення до праці і ремесел з сучасними реаліями високотехнологічного виробництва, вимогами глобалізованого світу і ринку праці трудова підготовка учнівської молоді під керівництвом кваліфікованих педагогів визначають структуру і зміст навчальних планів і програм підготовки майбутніх учителів технологій північноєвропейських вищих навчальних закладів відповідного профілю.

6. На основі вивчення зарубіжного досвіду нами обґрунтовано, що в сучасному розумінні північноєвропейська система підготовки майбутніх учителів технологій становить цілісну соціально-педагогічну систему – складну, здатну до самоорганізації та обміну інформацією з навколишнім середовищем, сукупність взаємодіючих та взаємозумовлених компонентів, освітніх програм, органів управління тощо. Її системними властивостями є: гнучкість, динамічність, варіативність, адаптивність, стабільність, прогностичність, цілісність, цілеспрямованість, стійкість, що кардинально впливає на її сутність; це система не жорстко детермінованих навчальних закладів, якими опікується держава та муніципалітети, а гнучка, що дозволяє майбутньому вчителю технологій свідомо вибирати індивідуальну освітню траєкторію згідно зі своїми інтересами та можливостями.

7. Виявлено, що основними напрямками формування змісту навчання майбутніх учителів технологій є: підготовка студента у галузі технологічної освіти з урахуванням його індивідуальних якостей; зміст конкретної професійно-педагогічної діяльності у межах освітньо-соціальної сфери; взаємодія з усіма учасниками навчального процесу у межах створених на базі партнерських шкіл спеціально організованих навчально-методичних центрів підготовки майбутніх учителів технологій, завдання яких полягає в організації методичної підготовки студентів безпосередньо на майбутніх робочих місцях випускників відповідних навчальних закладів.

8. Вивчення досвіду країн Північної Європи з підготовки вчителів технологій актуалізує розробку засобів інноваційної підготовки майбутніх фахівців, яка нерозривно пов'язана з процесом навчання. Проведений моніторинг підтвердив актуальність реалізації взаємозв'язків з вивчення зарубіжного досвіду, що забезпечує професійно-педагогічне спрямування навчання з підготовки вчителів технологій до майбутньої роботи та критичного аналізу соціальних явищ, готовності до прийняття рішень, інтегрування набутих знань з новою інформацією.

Зондаж показав підвищення інтересу студентів до праці вчителя технологій у 0,9 рази, бажання повторно вивчати практичний досвід виявили усі студенти.

9. Здійснене дослідження дає змогу сформулювати практичні рекомендації Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України щодо впровадження його результатів на теоретичному та методичному рівнях. На теоретичному рівні доцільне використання стандартів навчання з підготовки вчителів технологій у вищих навчальних закладах із запровадженням зарубіжного досвіду. Для науково-методичного забезпечення навчання з підготовки вчителів технологій необхідно використовувати форми і методи педагогічної діяльності з напрямком на соціальну сферу життєдіяльності. Узагальнена структура підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи може бути використана для удосконалення процесу навчання у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації, частково – у загальноосвітніх, середніх і професійно-технічних навчальних закладах I та II рівнів акредитації, а також в інститутах підвищення кваліфікації педагогічних працівників і системи дистанційної освіти.

Дисертаційне дослідження не вичерпує усіх аспектів розв'язання проблем теорії і методики навчання технологій в Україні та за її межами. У перспективі необхідно зосередити увагу на вивченні зарубіжного досвіду змістової підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи, вивчення досвіду підготовки вчителів на засадах дистанційної освіти в Університеті м. Умео (Швеція); особливостей забезпечення магістерської підготовки вчителів технологій у північноєвропейських країнах; поглибленні професійної підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють у вищих навчальних закладах країн Північної Європи; удосконаленні інструментарію діагностики готовності студентів до професійної діяльності за даним напрямом; дослідженні оптимальних технологій активізації професійного інтересу студентів – майбутніх учителів технологій країн Північної Європи та перенесення кращих здобутків в українську вищу школу.

Рекомендовано впровадження у навчальний план вищих навчальних закладів як варіативної складової циклу професійно орієнтованих дисциплін «Моделі зарубіжної підготовки вчителів технологій у країнах Північної Європи».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. **Жерноклєв І.В.** Підготовка майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи: [монографія] / І. В. Жерноклєв. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – 275 с.

2. **Жерноклєв І.В.** Професійне самовизначення особистості випускника загальноосвітньої школи у контексті євроінтеграційних процесів в Україні / І. В. Жерноклєв // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Сер. Педагогічні науки. - Полтава, 2004. – Вип. 3 (36). – С.132-137.

3. **Жерноклєв І.В.** Шляхи євроінтеграції у підготовці директорів середніх загальноосвітніх шкіл України / І. В. Жерноклєв // Директор школи, ліцею, гімназії: науково-практичний журнал. – 2004. – № 5 – С. 90-93.

4. **Жерноклєв І.В.** Сучасні тенденції підготовки вчителів трудового і професійного навчання учнів у системах освіти країн Північної Європи / І. В. Жерноклєв // Проблеми трудової і професійної підготовки: науково-методичний збірник.– Слов'янськ, 2008. – Вип. 2. - С. 38-44.

5. **Жерноклєв І.В.** Ціннісні орієнтації у підготовці вчителів трудового і професійного навчання у системах освіти Скандинавських країн і Фінляндії / І. В. Жерноклєв // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. – К., 2008. – Вип. 13. - С. 89-96.

6. **Жерноклєв І.В.** Досвід і здобутки системи освіти Фінляндії на прикладі підготовки вчителів трудового і професійного навчання / І. В. Жерноклєв // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2009. – № 6. – С. 18-24.

7. **Жерноклєв І.В.** Демократичні складові у підготовці вчителів технологій у Скандинавських країнах і Фінляндії / І. В. Жерноклєв // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки : реалії та перспективи. – К., 2009. – Вип. 19. - С. 137-141.

8. **Жерноклєв І.В.** Характер державної політики Скандинавських країн і Фінляндії у підготовці майбутніх учителів трудового і професійного навчання / І. В. Жерноклєв // Наукові записки. Психолого-педагогічні науки / Ніжинський держ. пед. університет імені М. Гоголя. – Ніжин, 2009. – № 3. – С. 290-293.

9. **Жерноклєв І.В.** Шляхи використання досвіду підготовки вчителів трудового і професійного навчання учнів Скандинавськими країнами і Фінляндією / І. В. Жерноклєв // Молодь і ринок. - Дрогобич, 2009. – № 2. – С. 74-77.

10. **Жерноклєв І.В.** Система освіти Швеції у сфері трудового навчання школярів і підготовка вчителів технологій / І. В. Жерноклєв // Трудова підготовка в закладах освіти – 2010. – № 3. – С. 20-24.

11. **Жерноклєв І.В.** Інтеграційні можливості шведської моделі професійної освіти школярів і підготовки вчителів для освітньої практики в Україні / **Жерноклєв І.В.**, Йоханссон С., Ліандер Х. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 13 : Проблеми трудової та професійної підготовки. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 6. - С. 69-75.

12. **Жерноклєв І.В.** Політико-економічні і соціокультурні детермінанти підготовки майбутніх вчителів технологій у країнах Північної Європи і України / І. В. Жерноклєв // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Сер. 13: Проблеми трудової та професійної підготовки. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 7. - С.77-82.

13. **Жерноклєв І.В.** Підготовка майбутніх учителів технологій в освітніх системах Скандинавських країн / І.В. Жерноклєв // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Сер. 5:

Педагогічні науки : реалії та перспективи. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – Вип. 27. - С. 81-82.

14. **Жерноклєсєв І.В.** Сучасний стан і реформа системи підготовки майбутніх учителів технологій та професійного навчання у Швеції / І. В. Жерноклєсєв // Проблеми трудової і професійної підготовки : науково-методичний збірник.— Слов'янськ, 2011. – Вип. 16. - С. 43-51.

15. **Жерноклєсєв І.В.** Демократична основа процесу підготовки майбутніх учителів технологій у Північних країнах Європи/ І. В. Жерноклєсєв // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. - Вип. 30. - С. 61-68.

16. **Жерноклєсєв І.В.** Перспективи впровадження досягнень системи підготовки майбутніх вчителів технологій країн Північної Європи в освітню практику вищої школи України / І. В. Жерноклєсєв // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Сер.: Педагогічні науки: реалії та перспективи. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – Вип. 31. - С. 88-93.

17. **Жерноклєсєв І.В.** Формування у майбутніх учителів технологій країн Північної Європи особистісної потреби в удосконаленні професійної компетентності / І. В. Жерноклєсєв // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини. – Умань: Вид-во УДПУ ім. П. Тичини, 2012. – Ч.2. – С. 93-100.

18. **Жерноклєсєв І.В.** Дослідно-експериментальна робота середнього загальноосвітнього і вищого педагогічного навчальних закладів з удосконалення підготовки майбутніх учителів технологій / Жерноклєсєв І. В., Орехова І. В., Ліпчанська І. Н. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Сер. 17: Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова.—2012. – Вип.19. - С. 48-53.

19. **Zhernoklieiev I.** The and tendencies concerning the labor and professional teachers preparing in the education in the countries of the North Europe for the practice in the Ukrainian school / Zhernoklieiev I. // Technika- Informatyka- Edukacja Uniwersytet Rzeszowski.– 2008. – Tom IX. - P. 157-161.

20. **Zhernoklieiev I.** Ways of the Development Techno-Technological Culture in Modern Society / Zhernoklieiev I. // Цінності гуманістичної освіти Values of Humanistic Education Наукове видання Львівського національного університету імені Івана Франка –Львів. – Каменярь. - 2009.—Р. 64-68.

21. **Zhernoklieiev I.** Preparing of the technology teachers in Ukraine for forming of the positive motivation of the pupils craft activity in the conditions of the Eurointegration processes / Zhernoklieiev I. // Technika- Informatyka- Edukacja. Uniwersytet Rzeszowski.– 2009. – Tom XI. - P. 100-105.

22. **Zhernoklieiev I.** Sociocultural components of the educational systems in Nordic countries in the sphere of technology teachers training / Zhernoklieiev I. //Technika-Informatyka- Edukacja. Uniwersytet Rzeszowski.– 2010. – Tom XI. - P. 31-36.

23. Sydorenko V. Personal orientation of the contest of pupil's labor training in Ukrainian Comprehensive schools / Sydorenko V., **Zhernoklieiev I.** // XVIII Didmattech. Technika- Informatyka- Edukacja. Uniwersytet Rzeszowski. 2004. – P. 90-97.

24. Sydorenko V. Updating Technology in the Comprehensive Schools of Ukraine Technology Education in New Perspectives / Sydorenko V., **Zhernoklieiev I.** // Stockholm Library of Curriculum Studies. –2005.—Vol. 14. – P. 97-103.

25. Wojeiech W. Didactic meta-programming / Wojeiech W., **Zhernoklieiev I.** // Наукові записки. Сер. Педагогічні та історичні науки / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – Вип. СІ (101). - С. 255-261.

Опубліковані праці апробаційного характеру

26. **Жерноклєєв І. В.** Загальні питання навчання технологій : навч. посібник / І. В. Жерноклєєв. – Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. - 2006. – 125 с.

27. **Жерноклєєв І.В.** Формування позитивної мотивації трудової діяльності особистості старшокласника на уроках трудового навчання в умовах посилення євроінтеграційних процесів в Україні / І. В. Жерноклєєв // Таврійський вісник освіти: науково-методичний журнал. – Херсон, 2004. – № 3. – С. 35-39.

28. **Жерноклєєв І.В.** Система освіти Фінляндії: досвід і здобутки / І. В. Жерноклєєв, Т. Е. Пушкарева // Підручник для директора: журнал управлінської компетенції. Спецвипуск. – К., 2006. – 60 с.

29. **Жерноклєєв І.В.** Сучасний учитель трудового і професійного навчання в освітніх системах Скандинавських країн і Фінляндії / І. В. Жерноклєєв // Таврійський вісник освіти: науково-методичний журнал. – Херсон., 2007. – № 4. – С.12-16.

30. **Zhernoklieiev I.** The ways to develop spiritual background of labour training for pupils of comprahansive schools in Ukraine / Zhernoklieiev I. // Values Democracy Education. Poltava– Jonchoping. - 2007. – P. 126-129.

31. Sydorenko V. Prospects of Updating the Learning of Technology in the Comprehensive Schools of Ukraine / Sydorenko V., Kulyk J., **Zhernoklieiev I.** // Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji technicznej i informatycznej. Uniwersytet Rzeszowski, 2003. - P. 62-71.

32. **Zhernoklieiev I.** The contents forming concepts of educational branch called «Technology» / Zhernoklieiev I., Sidorenko V., Iurzhenko V. // XIX. Didmatech. Technika – Informatyka - Edukacja. Uniwersytet Rzeszowski. – 2005. – P.60-71.

33. Sydorenko V. Educational area of "Technology": from philosophy into practice / Sydorenko V., **Zhernoklieiev I.**, Burynskiy V. // Teoretyczne I praktyczne edukacji technicznej // Uniwersytet Rzeszowski. - 2006. –Tom 5.— P. 27-34.

34. **Жерноклєєв І.В.** Інтеграція трудового навчання (сільськогосподарська праця загальноосвітніх шкіл) України в Європу / І. В. Жерноклєєв // Наукові записки Білоцерківського аграрного університету: міжнародна конференція. - Біла Церква, 2003. - С. 28- 32.

35. **Жерноклєєв І.В.** Трудова підготовка у III тисячолітті / І. В. Жерноклєєв // Трудова підготовка учнів загальноосвітніх шкіл в умовах євроінтеграційних

процесів в Україні. Зміст і технології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (21-22 травня 2004). – Тернопіль, 2004. - С. 3-4.

36. **Жерноклєв І.В.** Сучасний стан трудової і професійної підготовки школярів у системі освіти Фінляндії / І. В. Жерноклєв // матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Зміст громадянської освіти і виховання : історія, реальі, перспективи» // Таврійський вісник освіти: науково-методичний журнал. – Херсон, 2006. – №3. – С. 52-53.

37. **Жерноклєв І.В.** Соціально-педагогічні фактори підготовки вчителів трудового і професійного навчання у країнах Північної Європи / І. В. Жерноклєв // Матеріали доповідей звітно-наукової конференції викладачів НПУ імені М.П. Драгоманова за 2007 рік , 5-6 лютого 2008 року). К., 2008. – С. 43-46.

38. **Жерноклєв І.В.** Пути использования опыта подготовки учителей трудового и профессионального обучения странами Северной Европы в образовательной практике Украины / І. В. Жерноклєв: материалы Международной научно-практической конференции: научное издание Вильнюсского педагогического университета. – Вильнюс, 2010. CD-ROM.

39. **Жерноклєв І.В.** Перспективи вивчення в Україні досвіду Скандинавських країн з підготовки вчителів технологій / І. В. Жерноклєв // Збірник наукових праць звітно - наукової конференції викладачів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за 2010 рік, Київ, 9-10 лютого 2011 р. – К., 2011. – С. 105-106.

40. **Жерноклєв І.В.** Імплементация українського і зарубіжного передового педагогічного досвіду у підготовці майбутніх учителів технологій / І. В. Жерноклєв // Матеріали всеукраїнських педагогічних читань, Херсон, 27 березня 2012 р. – Херсон: Вид-во КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. – С. 22-25.

41. **Жерноклєв І.В.** Передумови інтеграційних процесів у підготовці майбутніх учителів технологій країн Північної Європи: матеріали X Міжнародної науково-методичної конференції «Європейський простір вищої освіти як основа розвитку суспільства знань» / І. В. Жерноклєв // Нова педагогічна думка : науково - методичний журнал. – Рівне, 2012. – Ч. 1. - С. 97-102.

АНОТАЦІЇ

Жерноклєв І.В. Система підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання технологій. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2012.

У представленому дисертаційному дослідженні здійснено всебічне дослідження системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи. Визначені генеза, сутність, головні зовнішні і внутрішні чинники функціонування і розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи. З'ясовано особливості структури, змісту та форм підготовки майбутніх учителів технологій.

Доведена висока результативність стійких інтеграційних зв'язків між навчальними закладами різних північноєвропейських країн у програмах академічних обмінів. Надалі розкрито регіональні особливості організації і розвитку системи підготовки учителів технологій у північноєвропейських вищих навчальних закладах, де здійснюється процес підготовки майбутніх вчителів технологій на основі демократично-законодавчих підходів, яким передувала повномасштабна модернізація технологічної освіти на основі застосування сучасних технологій.

У представленому дисертаційному дослідженні на основі автентичних наукових джерел з'ясовано, що система підготовки майбутніх учителів технологій у Північних країнах Європи є оригінальною системою зі своїми власними організаційними структурами, формами, змістом і т.д., які обумовлені специфічними рисами історичного розвитку північноєвропейських країн з власними пріоритетами. Але кожна з національних систем цих країн піддана впливу ззовні, здобуває нові риси, засвоює інші цінності. Обґрунтовано можливості творчого впровадження північноєвропейського досвіду системи підготовки майбутніх учителів технологій в освітню практику вищої педагогічної школи України.

Ключові слова: технологічна освіта, Північноєвропейський досвід, система підготовка вчителя технологій, технології підготовки вчителя.

Жерноклеєв І.В. Система підготовки майбутніх учителів технологій в країнах Північної Європи. – Рукопис.

Дисертація на соискание ученої ступені доктора педагогічних наук по спеціальності 13.00.02 - теорія і методика навчання технологій. - Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2012.

В представленої дисертаційній дослідженні здійснено всебічне дослідження системи підготовки майбутніх учителів технологій в країнах Північної Європи. Визначено генезис, сутність, головні зовнішні і внутрішні фактори функціонування і розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій в країнах Північної Європи. Проаналізовано еволюцію в теорії і практиці підготовки майбутніх учителів технологій в кожній, окремо взятої північноєвропейській країні. Завдяки аналізу реформ в розглянутої сфері освіти виявлено динаміку розвитку технологічного освіти. Визначено основні технології навчання в підготовці майбутніх учителів технологій (тьюторська, дистанційна, модульна, кредитна, кредитно-модульна, персоналізована), форми організації навчання (лекція, семінар, тьюторські заняття, дискусія, самостійна робота, лабораторна робота, практична робота, загальна рецензія на проекти і дисертації, телеконференції), методи контролю результатів навчання (письмові роботи (essays), письмові іспити і тестування, научні). На основі узагальнення результатів наукового пошуку нами виявлені головні особливості розвитку системи підготовки майбутніх учителів технологій в країнах Північної Європи – в початку ХХІ століття, це: - євроінтеграційна спрямованість розвитку згаданої системи обумовлена особливостями історичного, соціокультурного, соціально-економічного і суспільно-політичного розвитку країн Північної Європи; -

общая структуризация и согласованность основных составляющих учебных планов и программ североамериканской системы подготовки будущих учителей технологий, которая направлена на сочетание личностного и практикоориентированного подходов и определяет взаимодействие внутренних и внешних факторов на региональном и национальном уровнях.

Проведенное научно-педагогическое исследование и обобщение его результатов позволило определить возможности использования образовательных достижений стран Северной Европы для совершенствования системы подготовки будущих учителей технологий в Украине. Как свидетельствует североамериканский опыт проведения реформ в образовании, связанных с перспективами развития страны и региона в целом, невозможно без учета развития технологического образования, мировоззренческих и ценностных ориентаций личности будущего учителя технологий, его творческой саморегуляции, профессиональной подготовки, общей духовной культуры. Доказана высокая результативность устойчивых интеграционных связей между учебными заведениями разных североамериканских стран в программах академических обменов.

Установлено, что образовательные реформы в странах Северной Европы позволили превратить несовершенную систему базового технологического образования в современный сектор высшего педагогического образования европейского образца. Разработанные предложения по использованию североамериканского опыта учитывались при разработке Национальной доктрины развития образования Украины в XXI веке. В представленной диссертации приводятся основные выводы исследования и отмечается, что система подготовки будущих учителей технологий в североамериканских странах является оригинальной системой со своими собственными организационными структурами, формами, содержанием и т.д., которые обусловлены специфическими чертами исторического развития стран Северной Европы с собственными приоритетами. Но каждая из национальных систем этих стран подвержена влиянию извне, приобретает новые черты, усваивает другие ценности. В условиях бурных интеграционных процессов на европейском континенте происходит целенаправленное формирование единого образовательного пространства - совокупность общих ценностных ориентиров, элементов содержания, методов, способов обучения и воспитания, которые характеризуют процесс передачи подрастающему поколению опыт предшественников, обеспечивая функционирование социокультурной модели, а также открытость к новым знаниям и технологической культуры на современном этапе развития мировой цивилизации.

Ключевые слова: технологическое образование, североамериканский опыт, система подготовка учителя технологий, технологии подготовки учителя.

Zhernoklieiev I. The System of Preparing the Future Teachers of Technologies in the Northern European Countries. – Manuscript.

Thesis is submitted for attaining the Doctor of Pedagogical Sciences degree in the 13.00.02 specialty – Theory and Methodology of Technology Studies. – National Dragomanov Pedagogical University, Kyiv, 2012.

Comprehensive research of the system of preparing the future teachers of technologies in the Nordic countries has been performed in the proposed thesis. Genesis, essence, main external and internal factors of functioning and development of the system of preparing the future teachers of technologies in the countries of Northern Europe have been defined. Features of structure, content and forms of training the future teachers of technologies in the Nordic countries have been found out.

High performance of consistent integrational relations between education institutions of different Northern European countries in the programs of academic exchanges has been proved. Regional features of organization and development of the system of preparing the teachers of technologies in the Nordic countries higher education institutions, where the process of preparing the future teachers of technologies is based on democratically-legislative approaches to which preceded full-scale modernization of technological education basing on the modern technologies exploiting, have been revealed.

On the basis of authentic scientific sources it has been found that the system of preparing the future teachers of technologies in the Nordic countries is the original system with its own organizational structures, forms, content etc. which are stipulated by specific features of historical development of the Northern European countries with their own priorities. However each country among these national systems is subjected to external influence, gains new features and concurs another values. New possibilities of the creative implementation of the Northern European experience of the system of preparing the future teachers of technologies into the educational practice of the Ukrainian higher pedagogical school have been reasoned.

Keywords: technological education, Northern European experience, system of preparing the the teachers of technologies, technologies of teachers' preparation.

Підписано до друку 05.11.2012 р. Формат 60x8416.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Наклад 100 прим. Зам. № 765
Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26

НБ НПУ

100161173

